

Från motstånd till framgång

-

Att motivera när ingen motivation finns

Martin Hugo

Docent i Pedagogik

Uddevalla - 3 oktober, 2019

- Det här blir ju kanonbra (Lärare)
- Ja för faan (Elev)
- Du är snart klar med kursen (Lärare)
- Vad då för jävla kurs...det finns väl ingen kurs för sånt här (Elev)
- Jo då...kolla här...(Läraren visar kursplanen)
- Åh faan...det hade jag ingen aning om (Elev)
- Du är nästan klar med hela den här kursen i gjutning nu (Lärare)
- Det var som fan (Elev)

När jag och Natasja kommer på morgonen är det turbulent inne på avdelningen. Det har varit två självmordsförsök. En flicka har svält ett rakblad och en annan flicka har hållt i sig en flaska rengöringsmedel. Båda har klarat sig bra efter att ha vistats på intensivens. Vi deltar i ett krismöte med behandlingspersonalen angående situationen på avdelningen. De går igenom alla elevs situation mycket ingående. Förutom de två självmordsförsöken är det mycket konflikter mellan flickorna och två av dem vägrar att stiga upp ur sina sängar. När vi kommer in i tv-rummet möter vi en av flickorna som precis kommit tillbaka från intensivens. Hon ser slutkörd och uppgiven ut och sitter med uppspärrade ögon framför tv:n bredvid en behandlingsassistent utan att titta upp. På väg bort till skolrummet passerar vi träningsrummet. "Hej Martin...hur är det med dig idag", ropar någon. Det är Emmie som kör ett pass på motionscykeln. Jag stannar till och pratar med henne och frågar hur hon mår. Då säger hon:

Du...XXXX:s sjukhus verkar vara ett populärt ställe att bo på just nu...
XXXX har svält rakblad och XXXX har druckit något konstigt...fy fan vad
hemskt det är här...jag vill bara härifrån.





Från motstånd till framgång

– att motivera när ingen motivation finns

Martin Hugo



Skolidentitet

&

Omställningstid

ALLA KAN LYCKAS I SKOLAN!

Lärande och utveckling genom
trygghet, glädje, lust och engagemang.

Att klara sig hyggligt i skolan och få en utbildning är ...

- den starkast skyddande faktorn för utsatta barns långsiktiga utveckling som vi känner till

(Social rapport 2010)

VAD DRIVER MIG I MIN FORSKNING!?

- 1) Att förstå hur meningsfulla lärandesituationer i skolan ser ut för dem som skolan tidigare har misslyckats med att möta.
- 2) Att ge en röst åt de mest utsatta.
- 3) Alla intressanta möten med unika människor lär mig viktiga saker om livet.
- 4) I ett "rättvist" samhälle strävar vi efter att eliminera medfödda ojämlikheter och orättvisor.

Mina fyra avslutade forskningsprojekt:

- 1) Liv och Lärande i gymnasieskolan (2002-2007) (Avhandling 2007)
- 2) Meningsfullt lärande i skolverksamheten på särskilda ungdomshem (2009-2013)
- 3) Regeringsuppdrag där jag inhämtat ungdomars egna erfarenheter av psykofarmakaaanvändning. (2014)
- 4) Följeforskningsprojekt om "IT-spåret" (En anpassad utbildning för unga vuxna med Asperger) (2014-2016)

Pågående forskningsprojekt:

- 1) Intervjustudie med ungdomar 15-20 år som är inskrivna på öppenvårdsmottagningar för missbruk och samtidigt går på gymnasiet. (2017-2020)
- 2) SKOLIDENTITETER, MÖJLIGHETER, HINDER OCH VÄNDPUNKTER - Unga vuxna med högfungerande autism berättar om sina erfarenheter av mötet med grundskolan, gymnasiet och folkhögskolan. (2017-2020)

- **Alla beteenden har en orsak:**

Viktigt att inte tänka:

Vad är det för fel på dig?

Utan istället tänka:

Vad har du varit med om?

Min erfarenhet är att
man måste "hitta sina
elever" först innan vi
tillsammans kan arbeta
mot lärandemålen

(Lärare på IM-programmet i Södertälje)

MÅNGA AV DE ELEVER SOM HAR
MISSLYCKATS I SKOLAN KAN TA
IGEN MYCKET PÅ GANSKA KORT
TID NÄR DE ÄNDRAR SIN
INSTÄLLNING TILL SKOLARBETE!!!

- Den grundläggande orsaken till att elever inte når grundskolans mål är inte att de har för låg intelligens eller att lärare i skolan inte har kontrollerat deras kunskaper tillräckligt ofta!
- Det stora problemet är att många av dessa elever har tappat förtroendet för skolan och inte upplever att de kan lära sig meningsfulla saker i skolan.

De flesta av de här ungdomarna lever i miljöer med hem och kompisar som inte värderar skolan och skolprestationer som något med hög status.

Det mest avgörande i mötet med ungdomarna vad gäller skolframgång är att få dem att utveckla en mer positiv skolidentitet.

Attityder från alla yrkeskategorier påverkar deras skolidentitet.

Att våga försöka

Det största problemet när man kom hit...man försökte inte själv...men jag har lärt mig en vettig grej när jag har varit här...och det är försök för helvete själv du kommer klara det.

Ibland sår man ett frö
som inte börjar gro
förrän långt senare
(Lärare 5)

Pedagogisk Takt "visar sig" i mötet mellan människor

- Medvetandets riktadhet mot "den andre"
- Att ta dem man möter på allvar
- En förmåga att se saker ur andras perspektiv
- Stor empatisk förmåga
- Intuition i handling
- Att få människor att känna sig välkomna, sedda, bekräftade, respekterade och trygga

Motivation skapas i tillitsfulla relationer med vuxna i olika yrkesroller som lyssnar och bryr sig

Detta gäller i ännu högre utsträckning för barn och ungdomar i utsatta livssituationer eller för barn som tillskrivs olika diagnoser.

Allt hänger på vilken relation man har annars är de inte öppna för att vilja lära sig något. [...] Utan en relation så kommer du ingenstans med de här grabbarna. Det är inte ämnet som bär utan det är jag som person som bär...i samband med dem [...] att få det här personliga mötet och känna att det här är en intresserad vuxen person som tycker om mig som jag är. (Lärare på IM-programmet)

Det är som en vän...hon sätter sig inte över mig. Det blir som en vän för mig. [...] hon är väldigt viktig för mig just nu. Alltså hon bryr sig om mig och jag märker verkligen det. Hon ringer mig även om vi inte har något inbokat liksom...frågar hur det är med mig i och med att hon vet att jag har strulat och sånt där...och hon vill mitt bästa och jag ser det...det är jätteskönt att känna att någon bryr sig om en faktiskt. (Ungdom på Mini-Maria)

Han får en ju att känna sig till ro här. Han får en till å känna sig lugn. Och han får en till å känna sig välkommen [...] och det är tack vare att han är där å han är sig själv och han är så lugn som möjligt och liksom han får en själv till å känna ett lugn. Man får liksom när man är i närheten av han så får man lugn energi och då blir man själv lugn...och det är nog det största stödet han har gett mig.

Vändpunktsprocesser sker nästan alltid i en tillitsfull relation med en vuxen, tex:

- Klasslärare, Ämneslärare eller Mentor**
- Specialpedagog, Socialpedagog eller Speciallärare**
- Studie-och yrkesvägledare**
- Handledare/Arbetsledare**
- Behandlare/Psykolog/Behandlingsassistent**
- Familjehemsförälder eller God man**
- Socionom**

- Fokusera på förmågor – Börja med att jobba med elevens styrkor istället för med elevens brister
- Integration/sammanhang/Infärgning
– Alla ämnen ska anpassas till elevens framtida yrke

- **Samverkan**
- **Bilden av eleven – Att bli sedd som en lärande och bildbar medmänniska**
- **Skola/Lärande - Vård/Behandling**
- **Omgivningens förväntningar**

Situationen för personer med högfungerande autism:

- Skola: Svårigheter att klara skolgång, brist på anpassningar, mobbning, utanförskap
- Arbetsliv: Svårt att få och behålla arbete, högre arbetslöshet, värre drabbade av den alltmer avreglerade arbetsmarknaden

Medmänniskor med Asperger (Högfungerande autism) berättar om vad som är viktigast för dem för att det ska fungera i skolan:

- Att uppleva sig förstådd – Tillitsfulla relationer
- Tydliga strukturer och kontinuitet
- Förutsägbarhet – Att veta innan vad som ska hända
- Möjlighet att arbeta ostört
- Tydliga mål och instruktioner
- Att få avsluta ett arbete, en uppgift innan nya påbörjas
- Inte så många olika aktiviteter samtidigt

Avgörande för att elever med ett starkt skolmotstånd utvecklar en mer positiv skolidentitet:

- 1) Goda mellanmännsliga relationer
- 2) Ett innehåll som de upplever är på riktigt
- 3) En upplevelse av delaktighet
- 4) Omgivningens förståelse för **Omställningstid**
- 5) Förväntningar och attityder från ALLA vuxna –
Att bli sedd och bekräftad som en **LÄRANDE**
människa

Några av mina senaste publikationer:

Hugo, M. (2019). *Skolan som framgångsfaktor för placerade barn och ungdomar*. Artikel i den nätbaserade kursen: Samverkan kring barn och ungdomar som placeras inom ramen för samhällsvård. Specialpedagogiska skolmyndigheten.

Hugo, M., Hedegaard, J & Bjursell, C. (2019). *Folkhögskolan som inkluderande miljö för deltagare med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar*. Encellrapport 1:2019. Nomen förlag/Books on demand.

Hedegaard, J. & Hugo, M. (2018). Functional workplaces for people with disabilities in H. Ahl, I. Bergmo Prvulovic & K. Kilhammar (Eds.), *HR - Nordic perspectives* (p. 163–176). Oxford: Routledge.

Hugo, M. (2018). *Motivationsskapande undervisning och lärmiljö*. Artikel-Specialpedagogik-Grundskola. Modul: Specialpedagogik för lärande. Del 4. Skolverket.

Hedegaard, J & Hugo, M. (2017). Social dimensions of learning – The experience of young adult students with Asperger syndrome at a supported IT education. *Scandinavian Journal of Disability Research*. 19(3), 256-268.